

ד"ר דולי לוי • מאיה דלל

לשון, הבנה והבאה

תרגול + משימות להערכה חלופית פנימית

הספר כתוב בהלימה לתכנית הרפורמה ללמידה משמעותית,
וכולל את כל מרכיבי ההערכה הפנימית של 30% מן הרמה הרגילה

לצרכונים ולפלאות - אתר מיקודים אתכם לאורך כל הצורך

רכם

פרויקטים חינוכיים בע"מ

אשון, הבנה והבאה

ד"ר דולי לוי • מאיה דלל

תרגום + משימות להערכה חלופית פנימית

הספר כתוב בהלימה לתכנית הרפורמה ללמידה משמעותית,
וכולל את כל מרכיבי ההערכה הפנימית של 30% מן הרמה הרגילה

© 2016 כל הזכויות שמורות
לרכס פרויקטים חינוכיים בע"מ ולמחברות

Printed in Israel 2016

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר, כל חלק שהוא מספר זה. שימוש מסחרי, מכל סוג שהוא, בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, אלא ברשות מפורשת בכתב מן המו"ל.

רכס פרויקטים חינוכיים בע"מ
ת"ד 75 אבן יהודה 40500
טלפון 073-2550000 פקסימיליה 073-2550055

אתר המיקודים: www.mikudim.co.il
כתובתנו באינטרנט: www.reches.co.il
E-mail: main@reches.co.il

עשינו כמיטב יכולתנו לאתר את בעלי הזכויות של כל החומר ממקורות חיצוניים. אנו מתנצלים על כל השמטה או טעות. אם יובא הדבר לידיעתנו נפעל לתקנו במהירות הבאות.

רכס עושה כל שביכולתה כדי למנוע הופעת טעויות בספריה על אף זאת טעויות עלולות להופיע. כל טעות שתובא לידיעתנו תקבל מענה באתר מיקודים www.mikudim.co.il

מסת"ב 978-965-558-179-9 ISBN

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

תוכן עניינים

1. סיכום החומר

7	חלק ראשון: הבנה והבעה
7	פרק א: הבנה
11	פרק ב: הבעה
17	חלק שני: לשון
17	פרק א: תחביר - למי שלומד אפשרות א
45	פרק ב: מערכת הצורות - למי שלומד אפשרות ב
45	הפועל
63	השם

2. 12 מבחנים ופתרונותיהם

73	מבחן 1: כי האדם עץ השדה אין הבדל גדול ביתרונות הבריאותיים בין מזון אורגני למזון רגיל
93	מבחן 2: קידום בריאות ואיכות חיים: תפיסת עולם ויישומה "היגיינה, שטיפת ידיים ומחלות"
113	מבחן 3: השחקנים האלה לא עושים סצנות ראיון עם יוצר אנימציה
133	מבחן 4: כנגד כל הסיכויים שליטת תעשיות במחקר הביו-רפואי
153	מבחן 5: לומדים מהטלוויזיה המלחמה המטעה של קישקשתא ופיסטוק
175	מבחן 6: אופטימיות ופסימיות - הילכו שניים יחד? מסתכלים דרך משקפים ורודים
191	מבחן 7: גזענות בכניסה למקומות בילוי יום המאבק הבין-לאומי בגזענות

- 209 מבחן 8: געגועים למונופול
זה לא רק משחק ילדים
- 219 מבחן 9: לשון מאזניים
תקשורת אובייקטיביות, מה?
- 229 מבחן 10: הדור הולך ופוחת: דור ההורים
הממשלה לא מספקת צרכים בסיסיים; בושה וחרפה
- 237 מבחן 11: דילמת הסמים בספורט
מפלגת עלה ירוק
- 247 מבחן 12: נעתקה נשמתי - האכזבה מהפער בין הרצוי למצוי בנושא זיהום אויר בישראל
לראות את הנולד

גאומטריה יקרים,

הספר שלפניכם מיועד לתלמידים אינטרניים הלומדים עברית להערכה פנימית על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית - מרכיב 30% מן הרמה הרגילה.

הספר כולל את כל הנושאים הנדרשים להערכה הפנימית של 30% מן הרמה הרגילה.

לספר שלושה חלקים:

1. סיכום כל החומר בהתאם לתכנית הרפורמה ללמידה משמעותית הכולל את כל מרכיבי הערכה הפנימית של 30% מן הרמה הרגילה:

חלק ראשון: הבנה והבעה

פרק א: הבנה

פרק ב: הבעה

חלק שני: לשון

פרק א: תחביר - למי שלומד אפשרות א

פרק ב: מערכת הצורות (פועל ושם) - למי שלומד אפשרות ב

2. תרגול - שבעה מבחנים ופתרונותיהם המזמנים תרגול מקיף על כל מרכיבי ה-30% מן הרמה הרגילה הכוללים:

- שאלות מסדר חשיבה גבוה
- פתרונות מלאים לכל השאלות לרבות שאלות הערכה וביקורת וכתובת טיעון
- שאלות בנושא פרגמטיקה בפרק התחביר

3. חמישה מבחנים המשמשים ככלי להערכה חלופית פנימית.

בהצלחה רבה

דא"ר א"ר, מאיה ד"ר

חלק ראשון - הבנה והבעה

בחלק זה שני פרקים - א: הבנה, ב: הבעה.

פרק א: הבנה

שאלות לבוא

1. הסתכלו על פרטי תעודת הזהות של הטקסטים (כותרת, שם הכותב, תאריך, מסגרת הכתיבה).
2. קראו את השאלות לצורך הפקת מידע על אודות הטקסטים.
3. קראו את הטקסטים קריאה מעמיקה: הדגישו מילות, מילים ומשפטים חשובים, וכתבו רכיבי תוכן ורכיבי מבנה לצד כל פסקה.
רכיבי מבנה - רכיבים קבועים (אינם משתנים) כגון: תופעה, בעיה, פתרון, יתרון, חיסרון, דוגמה, שאלה, נימוק, הסבר, מסקנה ועוד.
רכיבי תוכן - רכיבים משתנים בהתאם לתוכנו של הטקסט, הרעיון המרכזי בפסקה.
בנוסף לכך בדקו: * האם יש בטקסט עמדה, ואם כן כמה (אחת או שתיים).
* מהם הנימוקים המובאים לכל עמדה, והאם יש התייחסות גם לטענות הנגד.
4. ענו על השאלות.

כתיבה גלויה

1. הבנת המטלה

בזמן קריאת השאלות עליכם לבדוק את המטלה שלפניכם מהבחינות הבאות:

(א) סוג השאלה - קיימות שאלות מסוגים שונים:

- שאלת נכון/ לא נכון;
- שאלת רב-ברירה - שאלה המכילה בדרך כלל ארבע תשובות ורק אחת מהן נכונה;
- שאלה פתוחה קצרה - שאלה המתייחסת למידע ממוקד או לפרט מסוים;
- שאלה פתוחה רחבה - שאלה המתייחסת לקטע מידע רחב.

(ב) מורכבות השאלה - בדקו מכמה סעיפים מורכבת המטלה שלפניכם.

האם התשובה כתובה בטקסט? אם לא, מה יש לעשות? (לפרש על סמך הכתוב בטקסט, להסיק מסקנות, להעריך או לבקר).

(ג) רמת לשון - האם אתם מבינים את כל המילים שמופיעות במטלה?

(ד) מילות השאלה - סמנו את מילות השאלה ובדקו אם אתם מבינים את משמעותן.

תוכן התשובה	מילת השאלה
התייחסות לנושא שעליו מדובר	מי? מה?
התייחסות למקום	מאיין? איפה? היכן? לאן?
התייחסות לזמן	מתי?
התייחסות לגורם/לסיבה	למה? מדוע? מאיזו סיבה?
התייחסות לתכלית/למטרה	לשם מה? לאיזו מטרה?
התייחסות לדרך/לשיטה/לאופן	איך? כיצד? באיזה אופן?
התייחסות לכמות	כמה? באיזו מידה?

(ה) מילות ההוראה - סמנו את מילות ההוראה ובדקו אם אתם מבינים את משמעותן.

משמעות	מילת ההוראה
יש להביא הוכחות, ציטוטים לטענה, לקביעה, לתופעה, לבעיה וכו'.	בססו
יש להציג בהרחבה את הטענה, את הקביעה, את התופעה, את הבעיה וכו', מכמה זוויות ראייה, כגון: יתרונות וחסרונות, תחומים שונים: כלכלי, חברתי, תרבותי ועוד.	דונו
יש לכתוב את משמעות המילה, המושג, הצירוף.	הגדירו
יש להביא דוגמות לטענה, לקביעה, לתופעה, לבעיה וכו' (מומלץ להביא דוגמות מגוונות מתחומים שונים).	הדגימו
יש להביא הוכחות/ראיות רלוונטיות כדי לאשר טענה, קביעה.	הוכיחו
יש לפרש את הכתוב במילים אחרות, כך שיהיה מובן וברור.	הסבירו
יש לשער את ערכה של הבעיה, התופעה וכו'.	העריכו
יש לערוך היכרות עם הבעיה, עם התופעה, עם הטענה, עם הקביעה וכו' (לכתוב עליה בהרחבה).	הציגו
יש לבחון את הדומה ואת השונה בין שני דברים או יותר בעלי מכנה משותף על סמך תְּבַחְיָנִים (קריטריונים).	השוו
יש לכתוב את דעתכם על טענה, על קביעה, על החלטה, על המלצה וכו'.	חוו דעתכם
יש לחלק את הנתונים לקבוצות על סמך מכנה משותף ביניהם	מיינו
יש לכתוב (לקבוע) את כמות העובדות, הגורמים וכו' (על פי דרישות המשימה).	מְנו
יש להביא נימוקים לטענה, לקביעה, לבעיה, לתופעה וכו'.	נמקו
יש להתייחס לנושא, לטענה, לבעיה, לתופעה וכו' על כל חלקיה.	נתחו
יש לכתוב את כל הפרטים הקשורים לתופעה, לבעיה, לטענה וכו'.	פרטו
יש להתייחס לכל הדברים מבלי לפרט אותם.	ציינו
יש להסביר בהרחבה על הבעיה, על התופעה, על הטענה, על הקביעה וכו'.	תארו

(ו) ממד ההבנה של השאלה:

- איתור מידע - בסוג שאלות אלו אתם נדרשים לאתר את המידע בתוך הטקסט. לעתים מפנות השאלות לשורה או לפסקה בקטע, ולעתים עלינו לזהות את השורה או את הפסקה הרלוונטיות.
- פרשנות והיסק - שאלות אלו עוסקות בדברים שאינם מוצהרים או מפורשים בטקסט כמו: נושא הטקסט, מטרת הכותב, יחסים בין חלקי הטקסט, ביטויים ומילים דו-משמעיות.
- הערכה וביקורת - שאלות אלו דורשות מכם לנהל דיאלוג עם הטקסט, להעריך אותו ולהביע את דעתכם האישית ואת השקפתכם לגבי תוכן הטקסט, מטרת הטקסט, מבנה הטקסט וסגנונו. חשוב להדגיש כי לשאלות מסוג זה יכולה להיות יותר מתשובה אחת, שהרי לא לכולנו דעות זהות, לכן חשוב מאוד להציג דעה מנומקת. הנימוק יכול להתבסס על מידע הלקוח מתוך הטקסט או על היגיון וטעם אישיים (בהתאם לדרישות השאלה).

מבנה התשובה: פתיחה - אני תומך ב... / מתנגד ל...

גוף - נימוקים לחיזוק עמדתי מהמאמר, לא מהמאמר ומשילוב של שניהם - בהתאם להוראות השאלה.
(בסס, היעזר, הוכח, צטט - מילות הוראה אלו מחייבות אתכם לנמק גם מתוך המאמר הנתון).

טיפים: (1) הציגו שלושה נימוקים.

(2) השתמשו בקשר של ויתור (אף על פי ש...) כדי להציג באמצעותו את טענת/ות הנגד על מנת לשלול אותה/ן, וכך לחזק את עמדתכם.

דוגמה לשאלה

יש הטוענים כי יש להימנע מאכילת שוקולד. האם אתה מסכים עם טענה זו? נמק את דבריך.

תשובה

אינני מסכים עם הטענה כי יש להימנע מאכילת שוקולד. | אף על פי | שרבים טוענים כי

שוקולד אינו בריא, משום שהוא מכיל קפאין, | הוא | מכיל מעט קפאין והרבה חומר ממריץ.

נוסף על כך השוקולד יעיל בהפסקת שיעול בצורה טבעית, אף יותר מתרופה. | וגם אם |

שוקולד ממכר, | הוא | מסייע בשיכוך כאבים ומשפר את מצב הרוח.

2. כתיבת התשובה

לאחר שהבנתם את המטלה שלפניכם, אתם יכולים לתכנן את כתיבת התשובה, כלומר מבנה התשובה יהיה בהתאם למטלה (השאלה).

שימו לב! הקפידו להשתמש במילות קישור מתאימות למבנה המטלה (השוואה, סיבה ותוצאה, הסתייגות ועוד).

תשובה כהלכה מתמקדת בעיקרה של השאלה, והיא חייבת לכלול לפחות משפט אחד שלם.

בכתיבת תשובה רחבה עליכם לשלוף את המידע מהטקסט הנתון, לסכם אותו, לעבד אותו ולנסח אותו כתשובה ממוקדת על השאלה.

(א) מבנה התשובה:

(1) **פתיח** - מציג את נושא השאלה.

(2) **גוף התשובה** - מתייחס לכל אחת ממילות ההוראה ומילות השאלה, תוך כדי שימוש

במילות קישור מתאימות.

(ב) לשון התשובה:

(1) שימוש בסימני פיסוק.

(2) משלב לשוני בינוני-גבוה.

השאלה

אנו משווים בין שני דברים או יותר שיש להם מכנה משותף, כגון: עברית ואנגלית (שפות), יהדות ואסלאם (דתות), ארצות הברית וצרפת (מדינות) ועוד.

לצורך השוואה עלינו לקבוע קריטריונים (תבחינים). הקריטריונים הם הכללה/היגדי על.

- דומה ושונה אינם קריטריונים.

דוגמה לטבלת השוואה:

שתי דתות מרכזיות בישראל: יהדות ואסלאם

תבחינים/קריטריונים	נושא א: יהדות	נושא ב: אסלאם
מבשר הדת	משה	מוחמד
בית התפילה	בית כנסת	מסגד
סמל דתי	מגן דוד	חצי סהר
אחוז באוכלוסייה	85%	15%

מילוי הטבלה

כדי למלא את הטבלה כראוי, עליכם לאתר מידע מתאים לקריטריון שהצגתם, לאחזר אותו ולארגן אותו במקום המתאים לו בטבלה.

בשלב מילוי הטבלה הקפידו על ניסוח הדומה לכתיבת כותרות תוכן, כלומר מלאו את הטבלה בתמציתיות. בעת הצורך השתמשו בשמות פעולה (קריאה, החלטה...) ולא בשמות פועל (לקרוא, להחליט...).

פרק ב: הבעה

בחלק זה עליכם לכתוב מאמר טיעון בהיקף של כ-300 מילים על פי ההוראות. עליכם לבחור משימת כתיבה אחת מתוך שתי משימות כתיבה.

כתיבת טיעון

כתיבת טיעון היא כתיבה שבה אתם, התלמידים, צריכים להביע את דעתכם על טענה, על בעיה, על נושא, על קביעה וכיוצ"ב. כיוון שלאנשים שונים עמדות שונות, תצטרכו לנמק את דעתכם ולבסס את דבריכם על דוגמות מגוונות כדי לשכנע את הקוראים בצדקת עמדתכם. בעת כתיבת טקסט טיעוני הקפידו על תוכן, על מבנה ועל לשון המייחדים את הטקסט הטיעוני מסוגות אחרות.

א. מבנה הכתיבה הטיעונית

הכתיבה הטיעונית מורכבת משישה מרכיבים עיקריים:

1. **עמדה** - אני מסכים עם.../אני מתנגד ל...
2. **נימוקים** - איכות הנימוקים חשובה - עליכם לבחור בנימוקים איכותיים, נימוקים שקשה להסתייג מהם, כגון: מחקרים, עובדות ועוד.
3. **טענה נגדית** - השתדלו להציג לרוב הנימוקים טענת נגד.
4. **הפרכה** - הפריכו את טענת הנגד שהצגתם.
5. **הסתייגות** - הסתייגו רק במקרים שבהם אתם יכולים להסכים עם טענת הנגד.
6. **מסקנה** - חזרו לעמדת המוצא.

ב. הצד הלשוני של הטיעון

לשפה תפקיד חשוב מאוד בטקסט הטיעוני. שימוש באמצעים רטוריים כמו: חזרות, קונוטציות, מטאפורות, השוואות, שבירה של צירופים כבולים, עשוי לסייע לכם ליצור הנאה בקרב הקוראים, לקרב אותם אל עמדתם ולשכנע אותם ביתר קלות. כמו כן הקפידו על שימוש במשלב לשוני בינוני, על שפה ברורה ורהוטה ועל משפטים מנוסחים כהלכה. להלן רשימת תבניות שתסייענה לכם בעת כתיבת מאמרכם:

הצגת העמדה - השתמשו בתבניות לשוניות כגון: לדעתי, אני מסכים/תומך/מתנגד/מסתייג/מחזק/מצדד, עמדתי היא ש..., אני משוכנע ש..., ברצוני לטעון כי...

הצגת הנימוקים, הטענה הנגדית והפרכת הטענה הנגדית - השתמשו בתבניות לשוניות כגון: כדי להוכיח את הטענה..., הנימוק החשוב ביותר הוא..., לדוגמה, למשל..., כדי להמחיש את דבריי אציג..., כדי לבסס את עמדתי...

בהצגת עמדה השונה מעמדתכם השתמשו בקשרים לוגיים של ויתור, ניגוד או השוואה כמו: אף על פי ש..., לעומת זאת, בניגוד ל..., בהשוואה ל...

מסקנה – השתמשו בתבניות לשוניות כגון: מן האמור לעיל עולה כי..., אפשר להסיק ש..., מכאן נובע ש..., אפשר לקבוע ש..., מומלץ ש..., כדאי ש..., רצוי ש...

מאמר טיעון אינו מאמר בדגם של בעד ונגד/יתרונות וחסרונות

אמצעים רטוריים

מטרות:

1. לשכנע את הקוראים באמיתות המידע, בנכונות העמדה, בתקפות הטענות, בצורך לפעול וכדומה.
2. להתקרב אל הנמענים (הקוראים).
3. להפוך את הטקסט לידידותי יותר.
4. להמחיש/להבהיר רעיון כלשהו.
5. להדגיש רעיון כלשהו.

רשימת האמצעים הרטוריים:

1. מטאפורה – שימוש במילה שלא בהוראתה המקורית. שאילה משדה סמנטי אחד לשדה סמנטי אחר. לדוגמה: **לב המפריך, צוואר הבקבוק**.
2. שבירת צירוף כבול – צירוף כבול: מילים היוצרות יחד הוראה מילונית חדשה. לדוגמה: **"שמור את גדר הפרדה לקודשה"** – הצירוף המקורי – זכור את יום השבת לקודשו, השבירה – המרה של המילים המקוריות במילים אחרות.
3. קונוטציות חיוביות או שליליות – הקונוטציה היא המשמעות הרגשית הנלווית אל המילה, כלומר לא המשמעות המילונית. כאשר הכותבים מבקשים ליצור יחס שלילי כלפי אדם, אירוע או תופעה, הם ישתמשו בשמות ובפעלים בעלי קונוטציה שלילית, וההיפך – כאשר ירצו ליצור יחס חיובי, הם ישתמשו במילים בעלות קונוטציה חיובית. לדוגמה: המילה **"בהמות"** – המשמעות הדנוטטיבית (המילונית) – שם כללי לחיות הבית, השדה והיער, והמשמעות הקונטטיבית: כינוי של גנאי וזלזול.
4. מילים נרדפות – מילים הקרובות זו לזו במשמעותן. לדוגמה: הצבא **מיגר, חיסל, פיצלח והשמיד סופית** את האויב.
5. מילים מנוגדות – מילים המנוגדות זו לזו במשמעותן. לדוגמה: במדינה שלנו חיים אנשים מסוגים שונים: **טיפשים – חכמים, רשעים – טובים, נקיי כפיים – מושחתים, אופטימיים – רואי שחורות**, אך אף אחד מהם אינו דומה לאנשים המשונים שחיו כאן בתקופת העלייה השנייה.
6. השוואה – אמצעי שכנוע הפועל על ההיגיון. באמצעות ההשוואה מעבירים תכונות מנושא אחד לנושא אחר. לדוגמה: לממשלת האחדות יש ערך קוסמטי, **היא כמו** שכבה של איפור שמסתירה פגמים, **היא כמו** רוטב צ'ילי שמסתיר את העובדה שהבשר מקולקל, **היא כמו** סיסמה ריקה מתוכן שמסתירה את העובדה שלממשלה אין פתרון.

7. דימוי - הדימוי הוא חלק מתבנית ההשוואה. כאשר הכותבים מבקשים להשוות עניין אחד לעניין אחר הם משתמשים בכ' הדמיון, במילים: כמו, כגון, כשם.
- לדוגמה: צעירי העמקים של אז, תקופת העלייה השנייה, הם כמו ארזי הלבנון ועצי התאנה.
8. ציטוטים - מעין פנייה לסמכות, הוכחה שדברי הכותב נכונים, מהימנים.
9. שאלות רטוריות - שאלות שהכותב אינו מצפה לתשובה עליהן. באמצעותן מעבירים מסר ברור וחד משמעי. הקוראים קוראים את השאלה ומתרגמים אותה למשמעות שאליה הכותבים התכוונו. לדוגמה: שר הביטחון הודיע שעזה אינה נחלת אבות! גם אשדוד ואשקלון לא היו נחלת אבותינו.
- האם אפשר להינתק גם מהן?** (פרשנות הקוראים: קביעה שלילית - אין אפשרות להינתק מאשדוד ומאשקלון).
10. הגזמה - תיאור תופעה, אירוע, בעיה וכיוצ"ב בצורה מוגזמת.
- לדוגמה: מיליוני פעמים חזרתי על הסבר זה; **כולם** מפריעים לי לדבר.
11. סלנג/לשון דבורה - הסלנג הוא תת לשון שאנשים בוחרים להשתמש בו בדיבור, בנסיבות מסוימות, לשם חריגה מכוונת מהלשון התקנית והממוסדת, בעיקר כדי להתקרב אל הנמענים (הקוראים).
- לדוגמה: **קפצה על האפשרות** הזו בשתי ידיים; **זה מה שהולך** טוב עכשיו.
12. עירוב משלבי לשון - לשון העירוב היא לשון המשלבת רכיבים מן המשלב הגבוה עם רכיבים מלשון הדיבור התקנית ועם רכיבים מלשון שוליים.
- לדוגמה: כאשר אני רואה את החיוכים **המרוחים** על פרצופי שני הצדדים במשא ומתן, אני יודע שמדובר באיזו **קומבינה** חדשה, בתרגיל **משופשף**, בעוד שיתוף פעולה **נכלולי**.
13. ריבוי שמות תואר - שימוש במספר רב של שמות תואר מגביר את המטען הריגושי - החיובי או השלילי - בטקסט.
- לדוגמה: אל המיעוט **הזעיר, הקולני, האלים והקיצוני** לא צריך להתייחס (מטען ריגושי שלילי).
14. שימוש בגוף ראשון - כדי ליצור תחושה של קרבה בין הכותב לבין הנמענים.
- לדוגמה: **אנחנו, כולנו, פעלנו** יחד.
15. שימוש בגוף שני - פנייה אל הנמענים כדי להתקרב אליהם.
- לדוגמה: **בואו כולכם, הצטרפו** למאבק.
16. משחקי לשון - שימוש במילים הדומות בהגייה ובחריזה כדי ליצור עניין בקרב הקוראים. לדוגמה: אני לא **שם** על **סם**.
17. אירוניה - שימוש במילה במשמעותה ההפוכה, בעיקר כדי ליצור יחס של זלזול ולעג כלפי מושא הביקורת. לדוגמה: תלמיד "**חכם**" - במשמעות של טיפש.
18. חזרה מילונית וחזרה תחבירית - חזרה על מילים, על מילים שדומות בצליל, על מילים השייכות לאותו שדה סמנטי או על מבנים תחביריים כדי להבליט רעיון או להעצים את המסר שהם מבקשים להעביר.
- לדוגמה: לפני שנתיים קיבלתי **הזדמנות נהדרת, נפלאה, מיוחדת ומדהימה**.
19. שימוש במילים מודאליות - מילים המביעות עמדה: רצוי, אפשר, מותר, כדאי, רצוי...
20. האנשה - הענקת תכונות אנושיות לדוממים ולבעלי חיים.
- לדוגמה: **כתב** סתיו.
21. שימוש בשאלות - על מנת לעורר עניין, למשוך תשומת לב, ליצור מעורבות של הקורא.
22. מילים לועזיות - אף על פי שיש חלופות בעברית, הכותב בוחר להשתמש במילים לועזיות כדי להרשים את הקוראים. לדוגמה: **אוניברסאלי, גלובלי**.

דוגמה למאמר טיעון

משימת כתיבה

במדינת ישראל כדי להתקבל ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה המועמדים צריכים להיות בעלי תעודת בגרות מלאה ולעבור בחינה פסיכומטרית בציון מינימאלי של 450. יש הטוענים כי יש לבטל את הבחינה הפסיכומטרית ולהסתמך אך ורק על ציוני תעודת הבגרות בתהליך הקבלה למוסדות להשכלה גבוהה. כתוב מאמר ובו חווה דעתך על טענה זו. נמק את דבריך והבא דוגמות.

חיבור

במדינת ישראל כדי להתקבל ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה המועמדים חייבים להיות בעלי תעודת בגרות מלאה ולעבור בחינה פסיכומטרית בציון מינימאלי של 450 (בסולם של 200-800). כל פקולטה מגדירה את תנאי הקבלה שלה, והיא כמובן, משתנה בין פקולטה לפקולטה ובין אוניברסיטה לאוניברסיטה. יש הטוענים כי צריך לבטל את הבחינות הפסיכומטריות, כלומר: המדד היחיד שעליו המוסדות להשכלה גבוהה צריכים להסתמך הוא ציוני תעודת הבגרות.

מתנגדת לטענה זו. ביטול הבחינה הפסיכומטרית יותיר את המוסדות להשכלה גבוהה עם כלי הערכה אחד - ציוני בחינות הבגרות, שאינו מהימן. ידוע לכול, כי בבתי הספר ישנן העתקות רבות במהלך בחינות הבגרות, ישנם בתי ספר שבהם המורים מסייעים לתלמידים בפתרון הבחינות. ואם לא די בכך, יש גם מורים שנותנים ציוני הגשה שאינם תואמים את ידיעותיהם של התלמידים, וכידוע, ציוני הבגרות משוקללים עם ציוני ההגשה.

על כך הבחינה הפסיכומטרית מהווה עבור האוניברסיטאות כלי טוב כדי לחזות הצלחה באוניברסיטאות. מי שמקבל ציון גבוה בפסיכומטרי, גם יצליח בלימודיו ויהיה זכאי לתואר ראשון. אמנם יש הטוענים כי אי אפשר לחזות הצלחה בלימודים באמצעותה משום שהיא משקפת אך ורק מיומנויות נקודתיות שאפשר ללמוד אותן באמצעות מכונים פרטיים, שיעורים פרטיים, אך איני מסכימה עם טענה זו. את הידע ואת המיומנויות הנדרשים בבחינה הפסיכומטרית אי אפשר לרכוש באמצעות קורס בלבד ובזמן קצר, אלא את המיומנויות הללו יש לרכוש כל החיים. במשך כל חייו המועמד צובר ידע ורוכש מיומנויות. גם אם כלי זה אינו מהימן דיו, כיום אי אפשר למצוא כלי הערכה טוב יותר שעליו אפשר להסתמך.

הבחינה הפסיכומטרית היא כלי הערכה שוויוני. כל הסטודנטים מדורגים על פי סולם הערכה אחיד, שאינו מעדיף קבוצת נבחנים זו או אחרת. בחינה זו אף נותנת מענה לתלמידים בעלי לקויות למידה ומתורגמת לשפות רבות, המאפשרות לכל מועמד להיבחן בשפת האם שלו. עם זאת יש שיאמרו כי כלי הערכה זה אינו שוויוני, אלא

להיפך, הוא מעמיק את הפער בין העשירים לבין העניים. כיום ישנם מכוני פרטיים רבים המכינים לקראת הבחינה הפסיכומטרית, ולכן מועמדים שידם משגת יכולים להירשם למכוני הטובים ביותר, להשקיע במורים פרטיים, וכך להיות מוכנים בצורה הטובה ביותר לקראת הבחינה לעומת מועמדים המשתייכים למעמד סוציו-אקונומי נמוך שאינם יכולים להרשות זאת לעצמם.

מדינת ישראל
שרות החינוך

כיום גם מועמדים המשתייכים למעמד סוציו-אקונומי נמוך יכולים להירשם לקורסים המכינים לקראת הבחינה הפסיכומטרית הודות למלגות שניתנות על ידי גופים שונים, מענק שחרור, הלוואות, מחיר מסובסד בבית הספר או בצבא ועוד. יתרה מזאת גם אם הבחינה הפסיכומטרית תבוטל מסיבה זו או אחרת, וכלי ההערכה היחיד יהיה ציוני בחינות הבגרות, גם אז אפשר לטעון שתלמידים המשתייכים למעמד סוציו-אקונומי נעזרים במורים פרטיים במקצועות רבים, נרשמים לקורסים וכיוצ"ב. האם כאן אין אפליה? האם שיטה זו מצמצמת את הפער בין המעמדות? התשובה ברורה לכול – ברור שלא!

נימוק 4

בתקופה זו, שבה הממשלה מקצצת בתקציבים למשרדים השונים, ברור שגם תקציביהם של המוסדות להשכלה גבוהה ומשאביהם נפגעו. במדינה שבה התקציבים והמשאבים של המוסדות להשכלה גבוהה הולכים ומצטמצמים, הבחינה הפסיכומטרית היא כלי חיוני למיון המועמדים. באמצעותה אפשר להשקיע את המשאבים במועמדים הטובים ביותר. גישה זו טבעית, וכך נוהגים בעולם כולו, משקיעים בטובים ביותר.

נימוק 5 הכולל הצגת
מדינת ישראל + הסתייגות

ולבסוף, בתיכון תלמידים רבים בעלי פוטנציאל גבוה אינם משקיעים בלימודיהם. בשלב זה בחייהם הלימודים אינם עומדים בראש סדר עדיפויותיהם מסיבות שונות, ולכן ציוני בחינות הבגרות אינם משקפים את הפוטנציאל הגבוה הטמון בהם. העובדה שהבחינה הפסיכומטרית מהווה 50% בציון המשוקלל מעלה את סיכוייהם להתקבל לאוניברסיטאות. להבדיל מדעתי, יש שחושבים כי תלמידים שיכולותיהם אינן משתקפות בציוני הבגרות יכולים להיבחן שוב בבחינות הבגרות, הרי כל אחד יכול להיבחן כמה פעמים שהוא רק חפץ. אם כך, לדעתי, שימוש בבחינות פסיכומטריות יכול להיות ראוי אך ורק במצב שבו יוחק חוק שלפיו תלמיד יכול להיבחן בכל בחינת בגרות פעם אחת בלבד.

נימוק 6 - מוסדות

לאור האמור לעיל, ניסיתי להוכיח כי השימוש בבחינות הפסיכומטריות ככלי למיון המועמדים לפקולטות השונות באוניברסיטאות במדינת ישראל הוא הכרחי. הטענות הנשמעות מנגד אינן כבדות משקל כמו הטענות בעד השימוש בהן, ולכן לדעתי על המוסדות להשכלה גבוהה להמשיך ולברור את המועמדים שלהם על סמך שני המדדים: ציוני בחינות הבגרות והבחינה הפסיכומטרית.

כתיבת מאמר גלופה

מאמר תגובה הוא מאמר שבו תידרשו להביע את עמדתכם בנוגע לטענה או לטענות העולות מהטקסט שקראתם. עליכם, התלמידים, להבין היטב את הטענה או את הטענות שעלו מהטקסט, כיוון שיש להציג אותן במאמר שתכתבו ולהתייחס אליהן.

בכתיבה מסוג זה יש זיקה הדוקה מאוד בין הטקסט הנתון ובין הטקסט שתכתבו, מפני שהוא יישען על הטקסט הנתון, ולכן היא מחייבת אתכם להזכיר פריטים מן הטקסט הנתון, כמו:

- **רעיונות מרכזיים או שוליים** – תוכלו להציג את הרעיון המרכזי, לחזק אותו, להסכים איתו או לצאת נגדו.
- **דוגמות** – תוכלו להציג את הדוגמות כפי שהן או להתאים אותן לעמדה שתוצג בטקסט.
- **נתונים ועובדות** – תוכלו להיעזר בנתונים ובעובדות המוצגים בטקסט כדי לחזק את העמדה שתוצג בטקסט.
- **הסברים ונימוקים** – תוכלו להשתמש בהסברים המוצגים בטקסט תוך התאמתם לנושא הכתיבה של הטקסט ולעמדה העולה ממנו.

בכתיבת מאמר תגובה הקפידו על המבנה הבא:

- **הצגת הטענה/ות** מתוך הטקסט. הצגה זו מחייבת אזכור של פרטי תעודת הזהות של הטקסט הנתון.
  - **הצגת עמדתכם בהכללה** (מסכים, מתנגד)
  - **כתיבת נימוקים לחיזוק עמדתכם.**
- שימו לב: בהעלאת נימוקים יש להשתמש בקשר הלוגי ויתור, כדי להציג את הנימוקים שהצד האחר יכול להעלות, וכך להסביר מדוע הם אינם משכנעים די צורכם.
- **דוגמות מגוונות.**

מאמר תגובה הוא סוג של טקסט טיעון, לכן יש בו חשיבות רבה לרטוריקה ולדרך הצגת הדברים. בכתיבת מאמר תגובה, עליכם לבחור בקפידה את המילים, את המבנים התחביריים וכמובן, עליכם להשתמש באמצעים רטוריים רבים, כי אחת ממטרות השימוש בהם היא שכנוע.